

CURSUSAANBOD

2024 - 2025

CentraalNederland
onderwijs en zorg

ALGEMENE CURSUSSEN BASISONDERWIJS

Professioneel communiceren met ouders	5
Superassertieve ouders	5
Slecht nieuws; moeilijke gesprekken voeren met ouders	6
Heel boos; omgaan met verbale agressie	6
Basiscursus Gedrag, taal en executieve functies	7
Verdiepingscursus Gedrag, taal en executieve functies	7
Executieve functies	8
Hechting en ouderschapsstijlen	8
Help (mij met) mijn emoties!	9
Werkgeheugenproblemen bij kinderen	9
Passend omgaan met uitdagend gedrag	10
Een anderstalige leerling in de groep! Hoe pak ik dat aan?	11
De functie en taken van de interne vertrouwenspersoon	12
Meldcode en Meldplicht	12
Anti-pestcoördinator	13
Werkdruk in het basisonderwijs	13
Flitsbezoek 2.0	14
Opleiding taalcoördinator	14

CURSUSSEN JONGE KIND: kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, groep 1 – 3

Spelend leren in hoeken	16
Kansen grijpen om mondelinge taal en denken bij jonge kinderen te stimuleren	16
Alfabetisch principe en taalbewustzijn in groep 1 en 2	17
Begrijpend luisteren in groep 1 - 3	17
Woordenschatontwikkeling bij kleuters	18
Vastgeplakt aan de smartphone; overmatig smartphonegebruik van ouders en de ontwikkeling van jonge kinderen	18

CURSUSSEN GROEP 3 TOT EN MET 8

Wat is een goede keuze voor een taal- of leesmethode? Een keuze- en implementatietraject taal, spelling, technisch lezen, begrijpend lezen	20
Intervisiebijeenkomsten taal	20
Hoe maak ik als leraar het verschil bij technisch lezen?	21
Hoe maak ik als leraar het verschil bij begrijpend lezen?	21
Hoe maak ik als leraar het verschil bij spelling?	22
Hoe maak ik als leraar het verschil bij woordenschatontwikkeling?	22
Rekenbegeleiding in groep 4, 5 en 6 door onderwijsassistenten	23

INLEIDING

In deze brochure vind je een korte beschrijving van cursussen en workshops voor het schooljaar 2024-2025.

Maatwerk

Wij vinden het belangrijk om maatwerk te leveren en zijn flexibel in de uitvoering van een cursus. Neem gerust hierover contact met ons op om samen de mogelijkheden te bespreken. Een cursus behoort immers zo goed mogelijk aan te sluiten bij jullie leerlingen, team en school. De prijzen van onze cursussen zijn dan ook op aanvraag. Als je je wensen mailt naar info@centraalnederland.nl dan ontvang je van ons een offerte.

Centraal Nederland is geregistreerd in het Centraal Register Kort Beroeps Onderwijs (CRKBO). Daarmee zijn cursussen vrij van BTW.

Begeleidingstrajecten

Ons aanbod van professionalisering gaat verder dan de cursussen die we verzorgen. Bij Centraal Nederland kun je ook terecht voor begeleidingstrajecten. Denk hierbij aan trajecten voor visieontwikkeling, burgerschapsonderwijs of gelijke kansen. Maar ook intervisiebijeenkomsten over diverse onderwerpen en coaching behoren tot de mogelijkheden om je verder te ontwikkelen en te professionaliseren. Kijk voor inspiratie eens op onze website:

centraalnederland.nl/advies-en-implementatie

Andere wensen?

Een studiemiddag, een cursus of een begeleidingstraject... ons professionaliseringsaanbod is breed. Heeft jullie team behoefte aan scholing over een specifiek thema dat niet in deze brochure of op onze website staat vermeld? Neem dan ook contact met ons op via info@centraalnederland.nl. In onderling overleg kunnen we dan tot een mooi aanbod voor jullie school komen.

Met vriendelijke groet,

de onderwijsadviseurs van Centraal Nederland

[TERUG NAAR INHOUD](#)

A decorative graphic on the right side of the page features a large, vibrant pink shape that resembles a stylized letter 'C' or a thick arc. To its left, there are five smaller circles of various colors: a green one at the top left, a yellow one below it, a blue one to the right of the yellow one, an orange one at the top right, and a smaller blue one overlapping the orange one. All circles have a white center.

Algemene cursussen basisonderwijs

PROFESSIONEEL COMMUNICEREN MET OUDERS

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

De actualiteit rond onderwijs en jeugdzorg wijst uit dat een partnerschap met de ouders van leerlingen in de klas een steeds grotere rol speelt in het werk van leerkrachten. Maar hoe geef je op een goede manier ruimte aan ouders en hoe ga je om met kritische of claimende ouders? Er bestaan grote verschillen tussen ouders. Niet alleen in leeftijd, persoonlijkheid en/of opleidingsniveau, maar ook in hoeverre ze al bekend zijn met 'het schoolse leven' en welke visie ze hebben op de schoolontwikkeling van hun kind. Al deze verschillen komen dagelijks bij elkaar op jouw school waar jij als competente leerkracht probeert samen te werken op een positieve manier.

Inhoud

In deze workshop van ongeveer 2,5 uur wordt ruimte gegeven voor een eigen casus, waarbij we gaan kijken naar de afstemming met ouders en bepaalde houdingsaspecten. Verder komen de volgende thema's aan bod waarbij de theorie afgewisseld wordt met praktische oefeningen:

- ouderparticipatie op school,
- communiceren met ouders,
- omgaan met lastige ouders / conflicten.

SUPERASSERTIEVE OUDERS

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

'Welke begeleiding geeft u onze zoon bij rekenen? Sinds hij bij u in de klas zit, gaan zijn cijfers alleen maar naar beneden!' 'Onze dochter heeft behoefte aan meer uitdaging, wanneer gaat u daarmee aan de slag?'

'Mijn kind heeft extra werk meegekregen naar huis, omdat hij zijn werk op school niet af had. Wij staan daar niet achter, dus hij hoeft het van ons niet te maken.'

Herkenbaar? Zie je op tegen het gesprek met sommige ouders omdat ze zo assertief zijn? En durf je sommige dingen niet te doen/ zeggen, omdat je bang bent voor de reactie van ouders?

In deze cursus denken we samen na over het omgaan met (super)assertieve ouders. Met behulp van theorie krijg je inzicht in interactie en praktische handvatten om toe te passen in 'lastige' gesprekken.

Inhoud

In 1 bijeenkomst van 2,5 uur bespreken we:

- Wat is een 'gezonde' interactie?
- Is de rol van ouders duidelijk (beschreven) in jullie school?
- Welke interventies kun je toepassen in een 'lastig' gesprek?
- Hoe houd je de regie in het gesprek?

In deze bijeenkomst wisselen theorie en praktische opdrachten elkaar af. Er is voldoende ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en het delen van kennis. Ook is er aandacht voor het oefenen van gesprekken met ouders. Er worden veel praktische tips gegeven die je direct toe kunt passen in de praktijk.

SLECHT NIEUWS; MOEILIJKE GESPREKKEN VOEREN MET OUDERS

Doelgroep: leerkrachten en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Zie je op tegen een oudergesprek omdat je in het gesprek het gedrag van het kind aan de orde wilt stellen? Vind je het lastig om tegenvallende resultaten van een kind op een goede manier met ouders te bespreken? In deze cursus denken we samen na over hoe je die gesprekken het beste kunt voeren. We richten ons daarbij vooral op moeilijke gesprekken over gedrag of cognitie van een kind. Met behulp van theorie krijg je inzicht in interactie en praktische handvatten om toe te passen bij moeilijke gesprekken.

Inhoud

In een bijeenkomst van 2,5 uur komen de volgende vragen aan de orde:

- Wat is constructieve communicatie?
- Welke rol hebben ouders in jouw school en in jouw praktijk als leerkracht of intern begeleider?
- Hoe bereid je een moeilijk gesprek voor?
- Hoe zorg je dat de boodschap op een goede manier overkomt?
- Welke interventies kun je toepassen in een moeilijk gesprek?

In deze bijeenkomst wisselen theorie en praktische opdrachten elkaar af. Er is voldoende ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en het delen van kennis. Ook is er aandacht voor het oefenen van gesprekken. Er worden praktische tips gegeven die je direct kunt toepassen in de praktijk.

HEEL BOOS; OMGAAN MET VERBALE AGRRESSIE

Doelgroep: leerkrachten en intern begeleiders

Waar gaat het over?

'@#\$%^&~juf!'

'Hoe verzint u het om mijn kind zo aan te pakken? Als dat nog een keer gebeurt, heeft u een serieus probleem!' Ook al ben je als leerkracht of intern begeleider in staat om constructief te communiceren, toch kan het zijn dat je te maken krijgt met verbale agressie. In deze cursus denken we samen na over het omgaan met verbale agressie. Met behulp van theorie krijg je inzicht in interactie en praktische handvatten om toe te passen in moeilijke situaties.

Inhoud

In een bijeenkomst van 2,5 uur bespreken we met elkaar:

- Hoe betrek je diverse perspectieven in je aanpak?
- Hoe krijg je inzicht in en kun je omgaan met conflicten?
- Hoe communiceer je professioneel bij verbale agressie?
- Welke interventies kun je toepassen in een gesprek met verbale agressie?

In deze bijeenkomst wisselen theorie en praktische opdrachten elkaar af. Er is voldoende ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en het delen van kennis. Ook is er aandacht voor het oefenen van gesprekken. Er worden praktische tips gegeven die je direct kunt toepassen in de praktijk.

BASISCURSUS GEDRAG, TAAL EN EXECUTIEVE FUNCTIES

Doelgroep: leraren, onderwijsassistenten en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Je kent ze vast... Het kind dat steeds vergeet welke materialen het nodig had. De kleuter die na twee minuten in de kring van zijn stoel valt. Of het meisje dat maar door de klas blijft dwalen en nergens aan begint. Dat zijn de kinderen waarbij de executieve functies nog niet voldoende zijn ontwikkeld. Om executieve functies te kunnen oefenen, heeft een kind taal nodig. Executieve functies, taal en gedrag zijn dus onlosmakelijk met elkaar verbonden! Het is belangrijk om dit verband te (h)erkennen en te weten welk gedrag passend is bij de ontwikkelingsleeftijd van het kind, omdat juist executieve functies goede voorspellers zijn van latere schoolprestaties!

Inhoud

In 1 bijeenkomst van 2,5 uur komt aan de orde:

- Hoe verloopt de taalontwikkeling?
- Wat is de relatie tussen taal en gedrag?
- Wat zijn executieve functies?
- Wat is de relatie tussen taal en executieve functies?

In deze basis cursus verkennen we de relatie tussen gedrag, taal en executieve functies. In de cursus staat de theorie rondom de ontwikkeling van brein, taal, gedrag en executieve functies centraal, uiteraard afgestemd op de praktijkervaring uit het basisonderwijs. In de verdiepingscursus is er ruimte om deze theorie aan de hand van casuïstiek toe te passen en praktijksituaties te delen.

VERDIEPINGSCURSUS GEDRAG, TAAL EN EXECUTIEVE FUNCTIES

Doelgroep: leraren, onderwijsassistenten en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Je weet dat een positieve ontwikkeling van executieve functies en taal belangrijk is in de onderbouw, omdat deze goede voorspellers zijn van latere schoolprestaties! Je (h)erkent de relatie tussen gedrag, taal en executieve functies. Maar hoe ga je daar nu als leerkracht of onderwijsassistent mee om? Hoe stimuleer je een kind in zijn ontwikkeling van taal en executieve functies? En hoe kun je gedrag bijsturen vanuit deze kennis?

Inhoud

In 1 bijeenkomst van 2.5 uur bespreken we:

- Hoe kun je de taalontwikkeling stimuleren?
- Hoe kun je de ontwikkeling van executieve functies stimuleren?
- Hoe kun je de theoretische kennis toepassen in de praktijk?

In deze bijeenkomst wisselen theorie en praktische opdrachten elkaar af. Er is voldoende ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en het delen van kennis.

Deze cursus is een waardevolle verdieping op de basis cursus Gedrag, taal en executieve functies. De inhoud van de basis cursus wordt bekend verondersteld.

EXECUTIEVE FUNCTIES

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Je bent net begonnen met voorlezen als er een wesp door de klas in vliegt. Enkele kleuters roepen en wijzen enthousiast.

De aandacht voor het verhaal is verdwenen.

Je geeft in groep 5 een taalles. Na de instructie zet je de kinderen aan het werk. Eén leerling krijgt verlengde instructie en heeft de opdracht om met haar taalboek en -schrift naar de instructietafel te komen. Ze komt echter aan met een rekenschrift en wisbordje. Het is tijd voor de pauzehap. Je wilt het lied inzetten, maar één kind heeft het brood al in zijn mond gedaan. Het zijn bekende voorbeelden die dagelijks kunnen voorkomen:

- het kind dat vergeet welke materialen het nodig heeft;
- het kind dat na de instructie niet tot werken komt;
- het kind dat altijd impulsief handelt wanneer het zich onrechtvaardig behandeld voelt.

Vaak zijn het kinderen waarbij de executieve functies nog niet voldoende zijn ontwikkeld. In deze training leer je de theorie en praktijk rondom executieve functies kennen.

Inhoud

In 1 bijeenkomst van 2,5 uur komt aan de orde:

- Wat zijn executieve functies?
Welke executieve functies zijn er?
- Hoe en wanneer ontwikkelen executieve functies zich?
- Wat mag ik van een kind verwachten in bepaalde leeftijdscategorieën?
- Leren observeren en interpreteren: de relatie tussen gedrag en executieve functies.
- Op welke wijze kun je als leerkracht een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van executieve functies?

HECHTING EN OUDERSCHAPSSTIJLEN

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Er lijken steeds meer kinderen 'onthecht' in onze samenleving. Denk maar eens aan:

- Vluchtelingenkinderen; waar horen ze thuis, wie vangt ze op, hoe is hun thuissituatie?
- Kinderen van gescheiden ouders; waar horen ze thuis, wie vangt ze op, aan wie hechten ze zich?
- Geadopteerde kinderen; zijn deze kinderen onthecht, wanneer wel en wanneer niet?
- Kinderen van ouders met ernstige psychische zorg.

Zijn al deze kinderen onthecht en wanneer spreek je van een stoornis? Gaat een onthechting weer 'over', kom je 'ervan af' of blijft het voor altijd bij je? Sommigen beweren dat een hechtingsstoornis te maken heeft met de opvoeding. Welke relatie is er met ouderschapsstijlen? En welke ouders lopen dan risico?

Inhoud

Deze training van ongeveer 2,5 uur is vooral bedoeld voor onderwijsprofessionals die te maken hebben met kinderen die onthecht lijken te zijn. Bovenstaande en andere vragen rondom hechting vormen het kader van de bijeenkomst. Naast verdieping is er volop ruimte voor uitwisseling, praktische en activerende opdrachten. Ook filmmateriaal zal worden ingezet om met elkaar te bespreken. De training biedt zowel informatie over de theoretische achtergrond van hechtingsstoornissen als een praktische vertaalslag naar het dagelijks werk.

HELP (MIJ MET) MIJN EMOTIES!

Doelgroep: leraren, onderwijsassistenten en intern begeleiders

Waar gaat het over?

'Ik wil niet boos worden, maar het gebeurt gewoon!'

'Ik deed niks en zij gaat ineens huilen!'

'@#%^^-juf!'

Uitspraken van kinderen die je vast herkent uit de praktijk. Vaak lukt het om hier goed mee om te gaan, maar soms overkomt een situatie je en vraag je je af of je deze had kunnen voorkomen. En zo ja, hoe?! In deze cursus gaan we aan de slag met emotieregulatie. Je leert welke interventies je in kunt zetten om om te kunnen gaan met kinderen die moeite hebben om hun emoties op een passende manier te uiten. Ook leer je hoe je kinderen kunt helpen om meer grip te krijgen op zichzelf, al dan niet in relatie tot de ander.

Inhoud

In 1 bijeenkomst van 2,5 uur bespreken we:

- Hoe verloopt de emotionele ontwikkeling van kinderen?
- Wat mag je op welke leeftijd van een kind verwachten wat betreft emotieregulatie?
- Hoe kun je in de praktijk omgaan met emoties van kinderen?
- Hoe stimuleer ik emotieregulatie bij kinderen?

In deze bijeenkomst wisselen theorie en praktische opdrachten elkaar af. Er is voldoende ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en het delen van kennis. Er worden veel praktische tips gegeven om direct met emotieregulaties aan de slag te kunnen op school.

WERKGEHEUGENPROBLEMEN BIJ KINDEREN

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Heb je een kind in de groep dat moeite heeft met het opvolgen van instructies? Een leerling die het lastig vindt om kleine hoeveelheden informatie te onthouden terwijl hij tegelijkertijd andere gegevens verwerkt? Zo'n kind kan problemen hebben met het werkgeheugen. Kinderen met een zwak werkgeheugen ondervinden in het dagelijks leven problemen met taken die een beroep doen op het opslaan en verwerken van nieuwe informatie. Dikwijls wordt gedacht dat deze kinderen snel zijn afgeleid en concentratieproblemen hebben. Het is belangrijk om werkgeheugenproblemen te herkennen.

Inhoud

In een training van ongeveer 2,5 uur staan de volgende vragen centraal:

- Wat is precies het werkgeheugen en welke invloed heeft het op het leren?
- Hoe signaleer je werkgeheugenproblemen?
- Hoe kun je adequaat interveniëren en zorgen voor verbetering van het werkgeheugen?

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Iedere onderwijsprofessional heeft wel eens te maken met lastig gedrag van leerlingen. In de praktijk blijkt vaak dat situaties klein beginnen en vervolgens uit de hand lopen. Het doel is dan om de situatie te normaliseren. Maar hoe kun je als leraar gedrag effectief beïnvloeden?

Inhoud

In deze cursus kijken we welk gedrag hoort bij de gemiddelde ontwikkeling van kinderen en wanneer je spreekt van gedrag dat extra zorg vraagt. Aan de hand van casussen bespreken we gedrag in de groep en hoe je hiermee om kunt gaan. Je krijgt tips voor in de groep en kunt het geleerde direct in praktijk brengen.

In 2 bijeenkomsten komt aan de orde:

Bijeenkomst 1:

- Ontwikkeling van kinderen: wat is normaal en wat is afwijkend gedrag?
- Wat verstaan we onder uitdagend gedrag, waar komt het vandaan en wat zijn mogelijke invalshoeken.

- Vanuit de cognitieve gedragstherapie kijken we naar groepsdynamiek en naar een top 5 van ordeverstoring gedrag (waar leg je de grens, veilige en onveilige groepen, interventies die werken en interventies die je moet vermijden).
- Eigen praktijkvoorbeelden bespreken (neem een praktijkvoorbeeld mee met een situatie van uitdagend gedrag).
- Een opdracht om in je eigen groep uit te voeren.

Bijeenkomst 2:

- Terugblik bijeenkomst 1: hoe ging het met de aanpassingen in je groep, wat werkte, wat nog niet?
- Wat is de rol van de leerkracht?
- Bespreken van de opdracht, feedback van cursusleider en medecursisten.
- Eigen praktijkvoorbeelden bespreken.
- Wanneer is het nodig een kind met bijzonder gedrag door te verwijzen voor nader onderzoek en/of andere vormen van hulp?
- Plan van aanpak maken voor jouw groep zodat je passend kunt omgaan met het uitdagende gedrag van een dynamische groep.

EEN ANDERSTALIGE LEERLING IN DE GROEP!

HOE PAK IK DAT AAN?

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Bij anderstalige leerlingen denken we al snel aan vluchtelingenkinderen of kinderen van arbeidsmigranten uit Oost-Europa. Maar wist je dat er in Nederland mensen van zo'n 200 verschillende nationaliteiten wonen? Ook mensen uit Noord- en Zuid-Amerika, China en Europese landen als Spanje en Portugal vestigen zich regelmatig tijdelijk of permanent in Nederland.

Hoe staat het met de kennis van NT2 op jullie school? Eigenlijk zou op elke school minstens één leerkracht kennis moeten hebben van NT2-onderwijs. Dan ben je niet handelingsverlegen als een anderstalig kind op school wordt aangemeld!

Inhoud

De training biedt leerkrachten en intern begeleiders die geen of weinig ervaring hebben met anderstalige kinderen een goede basis om een beredeneerd onderwijsaanbod op te stellen. Na afloop van de training hebben ze concrete

handvatten om beginsituatie te peilen en leerlijnen met concrete doelen uit te zetten.

Bijeenkomst 1:

- Hoe verwerven kinderen een tweede taal?
- Hoe kun je tweedetaalverwerving positief beïnvloeden?
- Hoe zit effectief NT2-onderwijs eruit?
- Methoden en materialen

Bijeenkomst 2:

- Hoe zetten we een beredeneerd aanbod NT2 op: vaststellen beginsituatie, leerlijnen en doelen.
- Hoe pakken we het lezen en spellen aan?
- Wat is de zin en onzin van het toetsen van nieuwkomers?
- Wat doen we als de ontwikkeling lijkt te stagneren?

Bijeenkomst 3:

- Woordenschatonderwijs: de didactiek van de 4-takt, woordenlijsten en taalgericht onderwijs op de basisschool.

DE FUNCTIE EN TAKEN VAN DE **INTERNE** **VERTROUWENSPERSOON**

Doelgroep: (toekomstige) interne vertrouwenspersonen

Waar gaat het over?

In de cursus ontwikkel je je in de functie van interne vertrouwenspersoon door kennisonwikkeling, gevarieerde casusbesprekingen en (gespreks-) vaardigheden. Ook leer je hoe je meer vorm kunt geven aan de functie door de voorlichting binnen de school te verbeteren. De training is zowel voor interne vertrouwenspersonen uit het primair als uit het voortgezet onderwijs. Ook geschikt voor toekomstige interne vertrouwenspersonen.

Inhoud

In drie bijeenkomsten komt aan de orde:

- Hoe kan ik als vertrouwenspersoon een bijdrage leveren aan de Veilige School?
- Een heldere afbakening van de taken van de interne vertrouwenspersoon en de externe vertrouwenspersoon.
- Werken met de (eigen) klachtenprocedure.
- Actuele ontwikkelingen en wettelijke kaders, zoals de wet sociale veiligheid, de aangescherpte meldcode en de meldplicht.
- Eerste opvang van de klager, het probleem in kaart brengen, wat zijn mogelijke vervolgstappen?
- Het geven van voorlichting over het voorkomen van klachten en over de eigen rol.
- Oefenen van gespreksvaardigheden met concrete casussen: soorten gesprekken; omgaan met sterke emoties en agressie; gespreksfaseringen, etc.

Het is ook mogelijk om de cursus in 2 bijeenkomsten te houden, maar dan wordt de module gespreksvaardigheden niet behandeld.

MELDCODE EN **MELDPLICHT**

Doelgroep: intern begeleiders

Waar gaat het over?

Organisaties en beroepsbeoefenaars in de sectoren gezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, justitie, kinderopvang en onderwijs zijn wettelijk verplicht een meldcode te hebben. Dit betekent dat ook uw school over een stappenplan moet beschikken waarin staat hoe te handelen bij het signaleren en melden van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Inhoud

Aan de hand van de wet 'Verplichte meldcode' gaan we aan de slag met de volgende vragen:

- Hoe herken je signalen van kindermishandeling en/of huiselijk geweld?
- Op welke manier geef je vorm aan de stappen van de meldcode?
- Hoe voer je de communicatie met ouders?
- Hoe houd je dossiers bij en leg je vertrouwelijke gegevens vast?

ANTI- PESTCOÖRDINATOR

Doelgroep: startende anti-pestcoördinatoren en anti-pestcoördinatoren die kennis willen opfrissen en vaardigheden willen oefenen.

Waar gaat het over?

Pesten is van alle tijden. Gemiddeld twee tot drie leerlingen per klas worden gepest. Pestgedrag is schadelijk voor de ontwikkeling van kinderen. Niet alleen het slachtoffer lijdt onder het gepest, maar meer leerlingen in een groep voelen zich daardoor onveilig. Veel leerkrachten kennen de signalen niet en grijpen daardoor niet in, terwijl het bieden van een veilige school een kerntaak van scholen is.

Inhoud

In de cursus kijken we naar wat pesten eigenlijk is en wat het inhoudt om een veilige school te zijn. De taken van een anti-pestcoördinator (en een interne vertrouwenspersoon) in een veilige school staan daarbij centraal.

Aan bod komt:

- Hoe kan ik als anti-pestcoördinator een bijdrage leveren aan een veilige school?
- Actuele ontwikkelingen en wettelijke kaders, zoals de wet sociale veiligheid.
- Het veiligheidsbeleid en/of pestprotocol van je school.
- De aangescherpte meldcode en de meldplicht.
- Het geven van voorlichting over het voorkomen van pesten en over de eigen rol in de school. Hoe vul ik dit in?
- Groepsvorming.

Dit doen we door het bekijken en bespreken van (beeld)materiaal waar we onze eigen praktijkervaringen naast leggen.

WERKDRUK IN HET BASISONDERWIJS

Doelgroep: teams basisschool

Waar gaat het over?

De laatste jaren is de werkdruk in het onderwijs behoorlijk toegenomen. Uit onderzoek is gebleken dat bijna de helft van de leraren in het basis- en voortgezet onderwijs de werkdruk te hoog vindt. Mensen die een te hoge werkdruk ervaren verliezen hun werkplezier, lopen het risico dat de kwaliteit van hun werk achteruit gaat en kunnen zelfs gezondheidsklachten krijgen. Werkdruk heeft echter ook te maken met persoonlijke beleving en karakter. De mate van werkdruk die mensen ervaren is dan ook te beïnvloeden door keuzes te maken, grenzen aan te geven en handig om te gaan met de beschikbare tijd.

Inhoud

In de training van ongeveer 2.5 uur houden we de ervaren werkdruk tegen het licht en bespreken we met elkaar:

- hoe je prioriteiten stelt en 'handig' omgaat met je tijd,
- hoe een professionele organisatie kan helpen om de werkdruk te verminderen.

Elke school, elke situatie is anders en mensen verschillen in de manier waarmee ze met werkdruk omgaan. Daarom wordt deze training op maat aangeboden en zijn uw vragen en praktijkervaringen het uitgangspunt.

FLITSBEZOEK 2.0

Doelgroep: directeuren, bouwcoördinatoren, teamleiders, intern begeleiders

Waar gaat het over?

Hoe houd je als schoolleider en intern begeleider zicht én grip op de kwaliteit van het onderwijs? Met flitsbezoeken kan een leidinggevende in korte tijd inhoudelijk goed op de hoogte komen van de kwaliteit van de lessen in de school. De leidinggevende krijgt niet alleen snel informatie maar hij of zij kan ook in korte tijd verschillende klassen meerdere malen bezoeken.

Inhoud

We bekijken in 1 bijeenkomst van 2.5 uur met elkaar hoe een zinvol flitsbezoek eruit ziet.

De volgende vragen komen aan de orde:

- Wat is een flitsbezoek wel en wat vooral niet?
- Wat is de tijdsinvestering en duur van een flitsbezoek?
- Wat zijn de 5 stappen van een flitsbezoek?
- Hoe kom je tot goede, reflectieve vragen?
- Hoe voer je een goed gesprek?

Na deze bijeenkomst weet je:

- Hoe je je in korte tijd op de hoogte kunt stellen van de kwaliteit van de lessen op school.
- Hoe je bij leraren het gevoel kunt versterken dat zij ertoe doen.
- Hoe je zonder oordeel sturing kunt geven aan de onderwijsinhoud.
- Hoe je het reflectieve klimaat op school kunt versterken.

De training vraagt een houding die gericht is op reflectie. Tijdens een flitsbezoek behoort er een basishouding van gelijkwaardigheid te zijn. Dit heeft als effect dat leraren zich gezien voelen als professional. Zo komt er ruimte voor verdieping en bewustwording.

En daar zit de kracht!

Een vervolfbegeleiding op school is mogelijk.

OPLEIDING TAALCOÖRDINATOR

Doelgroep: leraren en intern begeleiders

Waar gaat het over?

Wil je de spil worden binnen het taalonderwijs op jouw school? Als taalcoördinator heb je een stimulerende rol op school en ben je de vraagbaak voor de rest van het team bij vragen over taalonderwijs. Daarnaast wordt er van je verwacht dat je kennis hebt van factoren die leiden tot effectief taalonderwijs en dat je duurzame veranderingen op dit gebied kunt invoeren.

Inhoud

In de cursus komen de volgende leerlijnen aan de orde:

- beginnende geletterdheid
- technisch lezen
- begrijpend lezen
- spelling
- woordenschat
- mondeling taalgebruik.

Steeds staat tijdens de opleiding de concrete aanpak voor je eigen school centraal. Je werkt gaandeweg de opleiding aan het opstellen van een taalbeleidsplan, waarbij de docent input levert en feedback geeft.

Via info@centraalnederland.nl kun je een uitgebreide omschrijving van de opleiding opvragen.

Tijdsinvestering

Naast 8 bijeenkomsten kost de voorbereiding van 6 bijeenkomsten je ongeveer 8 uur per bijeenkomst. Daarnaast ben je ongeveer 5 uur bezig met het selecteren, voorbereiden en presenteren van een artikel. Ten slotte schrijf je een taalbeleidsplan waar ongeveer 20 uur in gaat zitten.

Cursussen jonge kind:
**kinderdagverblijven,
peuterspeelzalen,
groep 1 – 3**

SPELEND LEREN IN HOEKEN

Doelgroep: leerkrachten onderbouw en intern begeleiders

Waar gaat het over?

In deze cursus staat het spelen van jonge kinderen centraal. Kleuters leren door te spelen, te exploreren, te handelen en te doen. Aandacht voor spel leidt tot blijde kinderen in groep 1 en 2! De cursus laat zien hoe je met de onderwijsdoelen kunt werken in de verschillende hoeken.

Inhoud

Bijeenkomst 1:

- Wat is het belang van spel?
- Welke fasen doorlopen kinderen in hun spel?
- Wat leren kinderen van spelen?
- Breinvriendelijk leren; hoe leren jonge kinderen?
- Praktisch aan de slag: het maken van een planning en voorbereiden van spel.

We bespreken dit aan de hand van beeldmateriaal, leggen onze eigen praktijkervaringen ernaast en toetsen dit alles aan de theorie van de ontwikkelingspsychologie.

Bijeenkomst 2:

- Welke factoren hebben een positieve invloed op het spel van kleuters?
- Wat is het belang van de zone van de naaste ontwikkeling?
- Hoe kun je de ontwikkeling van kleuters observeren?
- Praktisch aan de slag: het schrijven van een plan met doelen voor de komende periode.

Ook in deze bijeenkomst wisselen de theorie en praktische opdrachten elkaar af. Er is voldoende ruimte voor het uitwisselen van ervaringen en het delen van kennis.

KANSEN GRIJPEN OM **MONDELINGE TAAL EN DENKEN** BIJ JONGE KINDEREN TE STIMULEREN

Doelgroep: leraren groep 1 tot en met 3, intern begeleiders

Waar gaat het over?

Jonge kinderen zijn volop bezig hun spreektaal te ontwikkelen. Dat leidt tot mooie uitspraken als: “Dat vind ik beterder” en “Juf, hij slaade mij”. Hoe kun je als leerkracht het spreken en denken van kinderen stimuleren? Kleuters breiden hun taalvaardigheid uit door taal te horen in combinatie met het spreken ervan. De effecten van het stellen van verschillende soorten vragen aan kinderen zijn groot. Ook het taalgebruik van de leraar maakt het verschil.

Inhoud

We starten het programma met de fasen van de taalontwikkeling van jonge kinderen en met een introductie van de (tussen)doelen voor taalontwikkeling. Daarna ga je zelf aan de slag met je eigen taalgebruik en de aanpassing hiervan aan het niveau van jonge kinderen. Naast het zelf oefenen met het stellen van de juiste denkvragen komen de volgende vragen aan de orde:

- Hoe kan ik mijn eigen taalgebruik inzetten als didactisch instrument (taalaanbod)?
- Hoe kan ik ruimte scheppen voor actieve deelname van kinderen aan gesprekken (taalproductie)?
- Hoe kan ik de kwaliteit van de inhoud van taaluitingen van jonge kinderen stimuleren?
- Hoe kan ik feedback geven op taaluitingen van kinderen?

Als een rode draad door het programma lopen steeds de leerkrachtvaardigheden en interactievaardigheden. We bekijken met elkaar een aantal ‘good practices’ in de vorm van uitgeschreven voorbeeldteksten en dvd-fragmenten. Ter afsluiting krijg je een opsomming van betekenisvolle activiteiten die geschikt zijn om de mondelinge taal van kinderen te stimuleren.

ALFABETISCH PRINCIPE EN TAALBEWUSTZIJN

IN GROEP 1 EN 2

Doelgroep: leraren groep 1 en 2, intern begeleiders

Waar gaat het over?

De tussendoelen 'taalbewustzijn' en 'alfabetisch principe' zijn de twee krachtigste voorspellers voor succes tijdens het leren lezen. Daarom loont het de moeite om hier nader op in te zoomen!

Inhoud

Tijdens de bijeenkomst van ongeveer 2,5 uur spelen we het reflectiespel voor effectief (lees)onderwijs. Daarna gaan we nader in op vragen als:

- Wat verstaan we onder alfabetisch principe en taalbewustzijn, waaronder fonemisch bewustzijn?
- Wat zeggen de kwaliteitskaarten over de tijdsbesteding voor deze domeinen?
- Welke minimumdoelen stellen wij in groep 1 en 2?

We vullen de checklist 'beginnende geletterdheid' in en bekijken:

- Is ons aanbod voldoende?
- Hoe creëer ik een stimulerende leeromgeving?

Ten slotte komt de voorschotbenadering aan de orde voor kleuters met onvoldoende fonemisch bewustzijn en letterkennis.

We bespreken wat dit concreet inhoudt.

Tijdens de bijeenkomst staat de vertaling naar de eigen praktijk op school steeds centraal.

BEGRIJPEND LUISTEREN

IN GROEP 1 - 3

Doelgroep: leraren van groep 1 tot en met 3, intern begeleiders

Waar gaat het over?

Het belang van begrijpend luisteren in de onderbouw wordt nogal eens onderschat in de basisschool. Maar niet voor niets zijn de tussendoelen 'boekoriëntatie' en 'verhaalbegrip' opgenomen als twee van de tussendoelen van beginnende geletterdheid. Ook bij kleuters kan al een start gemaakt worden om met strategieën te werken. Hierbij is een cruciale rol voor de leraar weggelegd!

Inhoud

Tijdens de training van ongeveer 2,5 uur komt aan de orde:

- Wat is de inhoud van de tussendoelen 'boekoriëntatie' en 'verhaalbegrip'?
- Hoe kunnen wij werken aan deze doelen?
- Welke strategieën zijn van belang, ook in het kader van de doorgaande lijn in groep 1 t/m 8?
- Wat is het verschil tussen voorlezen, modellen en interactief voorlezen?
- Modellen als werkwijze in de onderbouw: zelf oefenen in 4-tallen.
- Hoe speel ik in op verschillen tussen kinderen en wat zijn de effecten van diverse soorten vragen?
- Ga ik gebruikmaken van pictogrammen en gevarieerde werkvormen en zo ja, welke?

Voor deze bijeenkomst word je gevraagd een favoriet prentenboek mee te nemen.

WOORDENSCHATONTWIKKELING BIJ KLEUTERS

Doelgroep: leraren groep 1 en 2, intern begeleiders

Waar gaat het over?

“Mijn oma heeft ook zo’n dinget!”

Een zin die zomaar uitgesproken kan worden door een kleuter bij jou op school. Het lijkt onschuldig, maar een beperkte woordenschat kan wel van invloed zijn op het schoolsucces van de leerling. Vanuit wetenschappelijke inzichten is in onderwijsland steeds meer het besef gegroeid dat expliciet woordenschatonderwijs van belang is voor een goede taalontwikkeling en schoolloopbaan van kinderen. En de basis hiervan wordt al gelegd in de groepen 1 en 2.

Inhoud

Tijdens de training van ongeveer 2,5 uur komt aan de orde:

- Hoe maak ik als leerkracht het verschil?
- Uitleg/opfrissen van de woordenschatdidactiek aan de hand van het 4-taktmodel van Verhallen. Bij de 4 fasen worden diverse opdrachten uitgevoerd.
- We kijken kritisch naar onze eigen methode/aanpak en in hoeverre er versterking nodig is.
- Hoe vindt woordselectie plaats in combinatie met bestaande woordenlijsten?
- Hoe differentieer ik zodat alle kleuters profiteren van het woordenschatonderwijs?
- Ideeën voor woordspelletjes in de onderbouw. Welke werkvormen kies je voor een top-5?
- Bespreken van routines: welke routine(s) ga ik invoeren of uitbouwen?

VASTGEPLAKT AAN DE SMARTPHONE; OVERMATIG SMARTPHONEGEBRUIK VAN OUDERS EN DE ONTWIKKELING VAN JONGE KINDEREN

Doelgroep: pedagogisch medewerkers kinderopvang, peuterspeelzalen, leerkrachten groep 1 en 2 en ouders.

Waar gaat het over?

Het lijkt wel alsof de smartphone bij velen vastgeplakt zit aan de hand, een soort ‘verlengstuk’ van het lichaam. Uit onderzoek blijkt dat een eigenaar van een smartphone gemiddeld elke zeven minuten op zijn toestel kijkt. Ouders denken hier vaak niet bij na en doen dit onbewust.

“Veel ouders hebben geen grip op hun eigen telefoongebruik. Het is een epidemie met vergaande invloed”, zegt Jan Derksen, hoogleraar klinische psychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Het intensieve smartphonegebruik van ouders kan nadelige invloed hebben op de hechting en taalontwikkeling van jonge kinderen.

Inhoud

In 1 bijeenkomst van ongeveer 2,5 uur kijken we naar de effecten van het gebruik van smartphones op de hechting en taalontwikkeling van jonge kinderen. We bespreken manieren waarop je ouders bewust kunt maken van het effect van hun smartphonegebruik op de ontwikkeling van hun kind.

Dit doen we door het bekijken en bespreken van beeldmateriaal en onze eigen praktijkervaringen eraan te leggen. Vervolgens toetsen we dit alles aan de theorie van de ontwikkelingspsychologie. Deze cursus geeft je onderbouwde informatie en tips om overmatig smartphonegebruik van ouders bespreekbaar te maken.

Over dit onderwerp kunnen we ook een oudercursus op locatie verzorgen.

A decorative graphic on the right side of the page features a large, solid pink circle with a white circular cutout on its right edge. To the left of this pink shape, there are five smaller, solid-colored circles: a green one at the top left, a yellow one below it, a blue one to the right of the yellow one, an orange one overlapping the blue one, and another green one at the top left, overlapping the orange one.

Cursussen groep 3 tot en met 8

WAT IS EEN GOEDE KEUZE VOOR EEN TAAL- OF LEESMETHODE?

Een keuze- en implementatietraject taal, spelling, technisch lezen, begrijpend lezen

Doelgroep: schoolteams

Waar gaat het over?

Het kan lastig zijn de verschillen tussen alle methoden te ontdekken. Welke methode past nu bij jullie school, leerlingen en team? En is de keuze gemaakt, dan is dat nog maar een begin. Vervolgens gaat het erom op welke manier de methode wordt gebruikt. Zet de leerkracht de methode in zoals die is bedoeld?

Inhoud

Keuze methode: Samen met het team stelt de onderwijsadviseur keuzecriteria vast. Daarna worden diverse methoden gepresenteerd en wordt een (voorlopige) selectie gemaakt. Voordeel: de adviseur is onafhankelijk en kan gebruikerservaringen van andere scholen delen.

Een schooloverstijgende presentatie van methoden behoort tot de mogelijkheden.

Implementatie taal- of leesmethode:

Om het gebruik van de methode te optimaliseren, worden klassenbezoeken ingepland door de adviseur bij één of meerdere leerlijnen naar keuze. Het blijkt dat een goed invoeringstraject vaak betere resultaten oplevert en dat leraren met meer plezier met de methode werken.

Met onze kennis van de inhoud en didactiek leer je de methode optimaal te gebruiken.

INTERVISIEBIJEENKOMSTEN TAAL

Doelgroep: leraren groep 3 tot en met 8

Waar gaat het over?

Werk je al een aantal jaren met een methode en wil je graag iets structureel verbeteren? Ervaar je misschien knelpunten tijdens het gebruik van de (nieuwe) methode? Wil je graag het werken met je methode optimaliseren? Dan zijn deze intervisiebijeenkomsten iets voor jou.

Inhoud

Voor de volgende methoden kunnen we een intervisiebijeenkomst organiseren:

- Lijn 3
- Veilig Leren Lezen
- Estafette
- Station Zuid
- Atlantis
- Karakter
- Taal actief
- Staal
- Taal op maat
- Nieuwsbegrip
- Leeslink
- Grip op lezen.

Tijdens de bijeenkomst is er naast inhoudelijke inbreng van de onderwijsadviseur veel gelegenheid voor onderlinge uitwisseling.

De adviseur heeft ervaring met het implementeren van bovenstaande methoden en zal deze gebruikerservaringen delen.

HOE MAAK IK ALS LERAAR HET VERSCHIL BIJ TECHNISCH LEZEN?

Doelgroep: leraren groep 3 tot en met 8,
intern begeleiders

Waar gaat het over?

Wat doet er nu werkelijk toe bij ons leesonderwijs? Hoe geef ik een goede leesles? Hoe zorg ik voor betere resultaten? En wat zeker zo belangrijk is, hoe houd ik leerlingen gemotiveerd om te lezen? Kortom: hoe maak ik als leraar het verschil?

Inhoud

Tijdens de bijeenkomst besteden wij aandacht aan de volgende vragen en onderwerpen:

- Introductie aan de hand van een leesspel: feit of mening?
- Het continuüm van zorg uit het Protocol Leesproblemen en Dyslexie.
- PIRLS 2016: “What makes a good reader?”, (internationale bevindingen).
- Welke kenmerken heeft de effectieve leesleraar en aan welke punten wil ik werken?
- Hoe geef ik effectieve instructie bij technisch lezen?
- Hoe signaleer ik eventuele leesproblemen en wat is het belang van observatie?
- Hoe kan ik leesproblemen voorkomen?
- Wat zijn veel gebruikte interventieprogramma's? Onderlinge uitwisseling over het gebruik hiervan.
- Tips voor leesmotivatie.

HOE MAAK IK ALS LERAAR HET VERSCHIL BIJ BEGRIJPEND LEZEN?

Doelgroep: leraren groep 4 tot en met 8,
intern begeleiders

Waar gaat het over?

We kennen allemaal onze leerlingen in de klas die problemen hebben met begrijpend lezen. Maar weten we ook welke elementen een rol spelen bij het behalen van succes in begrijpend lezen?

Inhoud

In deze bijeenkomst komen de volgende vragen en onderwerpen aan de orde:

- Wat zijn de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van begrijpend lezen (denk aan Close Reading)?
- Welke factoren dragen het meest bij aan het goed begrijpen van teksten?
- Hoe gaan wij om met de evidence-based strategieën?
- Oefenen met de kerndidactiek bij begrijpend lezen: modellen.
- Samen kijken naar een voorbeeld van 'good practice' uit de dagelijkse praktijk.
- Hoe voer ik een diagnostisch gesprek met leerlingen die uitvallen op begrijpend lezen?
- Tips gericht op preventie.

HOE MAAK IK ALS LERAAR HET VERSCHIL BIJ SPELLING?

Doelgroep: leraren groep 4 tot en met 8, intern begeleiders

Waar gaat het over?

Correct spellen is een vaardigheid die in onze maatschappij van groot belang wordt geacht. Maar wat is nu eigenlijk belangrijk bij het spellingonderwijs? Hoe geven we een goede spellingles? Hoe differentiëren wij en hoe zorgen we voor betere resultaten?

Inhoud

Tijdens de bijeenkomst komt het volgende aan bod:

- Informatie over de nieuwste ontwikkelingen in het spellingonderwijs.
- Je eigen onderwijs in spelling kritisch onder de loupe nemen.
- Hoe geef ik effectieve instructie en hoe zorg ik voor effectief spellingonderwijs?
- Hoe voer ik een diagnostisch gesprek met leerlingen die uitvallen op spelling?
- Zes tips voor hulp aan zwakke spellers.
- Het toepassen van geleerde spellingvaardigheden bij allerlei teksten: tips voor de transfer.

HOE MAAK IK ALS LERAAR HET VERSCHIL BIJ WOORDENSCHATONTWIKKELING?

Doelgroep: leraren groep 3 tot en met 8, intern begeleiders

Waar gaat het over?

Steeds meer taalmethoden bevatten een expliciete woordenschatlijn. Het is vaak niet voldoende om alleen deze lijn te volgen. Begrippen worden niet structureel aangeboden, missen soms de zo belangrijke samenhang of blijken vaak al bekend te zijn. Daarnaast is het essentieel om gedurende de hele dag aan woordenschat te werken. Welke didactiek en werkvormen kun je dan het beste gebruiken door de hele school heen?

Inhoud

Tijdens de training komt aan bod:

- Uitleg/opfrissen van de woordenschatdidactiek aan de hand van het 4-taktmodel van Verhallen. Bij de 4 fasen worden diverse opdrachten uitgevoerd.
- We kijken kritisch naar onze eigen methoden en aanpak, én in hoeverre er versterking nodig is.
- Hoe vindt woordselectie plaats in combinatie met bestaande woordenlijsten?
- Hoe differentieer ik zodat alle kinderen profiteren van het woordenschatonderwijs?
- Ideeën voor woordspelletjes in midden- en bovenbouw. Welke werkvormen kies ik voor een top-5?
- Bespreken van routines: welke routine(s) ga ik invoeren of uitbouwen?

REKENBEGELEIDING IN GROEP 4, 5 EN 6 DOOR ONDERWIJSASSISTENTEN

Doelgroep: Onderwijsassistenten in het basisonderwijs.

Waar gaat het over?

Uit onderzoek blijkt dat Nederlandse kinderen minder goed rekenen dan twintig jaar geleden en dat zij daarin zwakker presteren dan hun ouders. Het gemiddelde rekenniveau daalt. Het aantal leerlingen dat echt ondermaats rekt en leest stijgt.

Als onderwijsassistent sta je met je voeten in de klei en ben je dagelijks bezig met het ondersteunen van kinderen op het gebied van rekenen. In deze cursus gaan we de kennis over de rekenontwikkeling opfrissen. Na een uitleg van theoretische modellen maken we de koppeling met de praktijk. Hoe begeleid ik rekenproblemen? Hoe kom ik erachter wat het kind moeilijk vindt? Hoe sluit ik het best op het kind aan? In de cursus is er veel ruimte om een eigen casus te bespreken.

Inhoud van de training

De training is afwisselend theoretisch en praktisch van opzet en gericht op het begeleiden van leerlingen uit groep 4/5/6 die ernstig stagneren bij het optellen en aftrekken (en vermenigvuldigen) tot 100.

Na de theorie ga je met elkaar oefenen met zelf meegenomen casussen. De volgende onderwerpen komen aan bod:

- rekenontwikkeling
- leerlijnen
- rekendidactiek: het handelingsmodel, (het drieslagmodel), (de vertaalcirkel)

- begeleiding: strategieën aanleren / werken aan automatisering
- opzetten en uitvoeren van een hulpplan
- praktijkervaringen

Bijeenkomst 1

Theorie en een casus selecteren

Bijeenkomst 2

Dossieranalyse en het opzetten van een hulpplan

Aan de slag

Bijeenkomst 3

Remediërend materiaal

Bijeenkomst 4 (optioneel)

Terugkoment: praktijkvragen en ervaringen delen

Samen werken aan
onderwijs en zorg,
om trots op te zijn!

Hoofdkantoor Nunspeet, Galvaniweg 13, 8071 SC Nunspeet
Postbus 233, 8070 AE Nunspeet, 085 - 8 330 330
info@centraalnederland.nl www.centraalnederland.nl